

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Факультет історії, політології і міжнародних відносин

Кафедра політології

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Регіональні конфлікти на пострадянському просторі

Освітньо-наукова програма Політологія

Спеціальність 052 Політологія

Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

Затверджено на засіданні кафедри політології
Протокол № 1 від “26” серпня 2020 р.

м. Івано-Франківськ - 2020

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Компетентності
5. Результати навчання
6. Організація навчання курсу
7. Система оцінювання курсу
8. Політика курсу
9. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Регіональні конфлікти на пострадянському просторі
Рівень вищої освіти	Третій (освітньо-науковий) – доктор філософії (PhD)
Викладач (-і)	Нагорняк Михайло Миколайович
Контактний телефон викладача	
E-mail викладача	nagornyakmm@gmail.com
Формат дисципліни	Дисципліни вільного вибору аспіранта
Обсяг дисципліни	1 кредит ЄКТС, 30 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Консультації в день проведення лекцій/практичних занять (за попередньою домовленістю) та згідно з графіку перебування на кафедрі.
2. Анотація до курсу	
Дисципліна «Регіональні конфлікти на пострадянському просторі» є вибірковою дисципліною з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 052 Політологія для здобуття третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти та ступеня доктора філософії в 2 семестрі в обсязі 1 кредит (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).	
3. Мета та цілі курсу	
<p>Метою вивчення дисципліни «Регіональні конфлікти на пострадянському просторі» є те, що здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії повинен здобути теоретичні знання, уміння, навички та інші компетентності, достатні для розуміння сутності регіональних конфліктів на пострадянському просторі, їх політичного змісту, відповідно рівню сучасної науки, а також здатність професійного оцінювання конфліктів в сучасних політичних процесах.</p> <p>Цілями курсу є:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ознайомитись з політико-філософською і соціологічною традицією, сучасними міждисциплінарними підходами до вивчення феномену регіонального політичного конфлікту; 2) оволодіти понятійно-категоріальним апаратом, що використовується в теорії та політичній практиці дослідження та врегулювання міжнародних конфліктів; 3) опанувати необхідний інструментарій для самостійного аналізу конкретних регіональних конфліктів сучасності; 4) сформуванати навички вивчення природи та механізмів сучасних конфліктів на пострадянському просторі на підставі опанування відповідних теоретичних концепцій і аналітичних моделей з області політології, права, психології, соціології, теорії міжнародних відносин, прикладної конфліктології. <p>Після завершення цього курсу аспірант буде:</p> <p>Знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - основні концептуальні підходи до вивчення міжнародних регіональних конфліктів; - понятійно-категоріальний апарат, що використовується в практиці дослідження та врегулювання міжнародних конфліктів; - специфіку окремих типів і видів конфліктів на пострадянському просторі, критерії їх класифікації; - теоретичні, концептуальні та методологічні особливості вивчення міжнародних конфліктів; - переваги та недоліки конкретних форм, методів та засобів врегулювання регіональних конфліктів та приклади їх застосування. <p>Вміти: - критично аналізувати та оцінювати теоретичні школи та політичні традиції</p>	

дослідження міжнародних регіональних конфліктів; - аналізувати міжнародні конфлікти, розуміти їх причину і сутність; - співставляти різноманітні конфліктні ситуації в міжнародних відносинах, оперуючи відповідними характерними критеріями і важливими параметрами; - формувати професійну оцінку міжнародних регіональних конфліктів в сучасних політичних процесах та на пострадянському просторі зокрема; - застосовувати теоретичні знання на практиці, аналізуючи конкретні регіональні конфлікти; - оцінювати ефективність врегулювання міжнародних конфліктів; - оперувати базовими підходами, що використовуються для управління, врегулювання та трансформації міжнародних конфліктів на пострадянському просторі.

4. Компетентності

ЗК01. Знання предметної області та розуміння професійної діяльності.

СК01. Комплексне розуміння природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання, включаючи розвиток уявлень про політику та її сучасні інтерпретації

СК05. Комплексне розуміння особливостей реалізації влади у різних політичних системах та застосування широкого спектру політологічних теорій, концептів і методів для аналізу політики на місцевому, національному та міжнародному рівні.

СК08. Комплексне застосування вміння аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівнях.

5. Результати навчання

ПРН02. Знати природу та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання, включаючи розвиток уявлень про політику та її сучасні інтерпретації.

ПРН05. Знати особливості реалізації влади у різних політичних системах та використовувати міждисциплінарні підходи, сучасні політологічні теорії, концепти та методи аналізу політики на місцевому, національному і міжнародному рівнях.

Результати навчання відповідають вимогам дев'ятого рівня Національної рамки кваліфікації (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF/paran12#n12>), за яким особа, яка завершила навчання на ОП третього рівня вищої освіти повинна мати здатність демонструвати значну авторитетність, інноваційність, високий ступінь самостійності, академічну та професійну добросовісність, послідовну відданість розвитку нових ідей або процесів у передових контекстах професійної та наукової діяльності. Результатом навчання повинна бути здатність до безперервного саморозвитку та самовдосконалення.

6. Організація навчання курсу

Обсяг курсу

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	8
семінарські заняття / практичні / лабораторні	4
самостійна робота	18

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
Другий	052 Політологія	Перший	Вибірковий

Тематика курсу

Тема, план	Форма заняття	Література	Завдання, год	Вага оцінки	Термін виконання
Тема 1. Конфліктогенні чинники в	Лекція	1. Мелеганіч Г. Теорія політичного конфлікту : навчально-методичні рекомендації / Ганна	2		Протягом заняття

сучасній міжнародній системі		Мелеганіч; Навчально-методична серія «КАФЕДРА» / № 9; [Ужгород. нац. ун-т; Факультет сусп. наук; Каф. політології і держ. управління]. – Ужгород, 2014. – 54 с. 2. Кучик О.С. Зовнішня політика України Програма та методичні рекомендації до вивчення курсу для студентів факультету міжнародних відносин. – Львів: Факультет міжнародних відносин, 2005. – 36 с.			
Тема 2. •Проблеми врегулювання конфліктів на теренах СНД. Специфіка «заморожених конфліктів» в період існування СРСР. Ескалація міжнаціональних конфліктів в ході дезінтеграції Радянського Союзу. Етнополітичні, історичні, економічні, соціальні, релігійні причини ескалації протиріч.	Лекція Семинар	1. Міжнародні відносини на пострадянському просторі. Комплекс навчально-методичного забезпечення/Укладач Онацький М.Ю.–Х.: Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, 2019.–12 с. 2. Програма навчальної дисципліни «Зовнішня політика Росії та країн СНД» / К.В. Балабанов, М.В. Булик. –Маріуполь: МДГУ, 2010. –71 с. 3. СНД в сучасних міжнародних відносинах. Навчальна програма дисципліни. / О.С. Пархомчук –К.: КНУ імені Тараса Шевченка, 2007. –14 с. 4. Гельман В. Пострадянські політичні трансформації: начерки до теорії // Політична думка. –2000.–№ 2.–С.15-29. 5. Поліщук К. Чинники конфліктогенності та передумови виникнення і ескалації конфліктів на пострадянському просторі 90-х роках ХХ століття // Вісник Львівського університету. Серія «Міжнародні відносини». – 2015. – №37. – Ч. 3	2 2	5 б	Протягом заняття
Тема 3. Проблема дотримання виконання міжнародно-правових зобов'язань та ефективності механізмів врегулювання сторонами міжнародних збройних конфліктів.	Лекція Семинар	Арцибасов І.Н., Егоров С.А. Вооруженный конфликт: право, политика, дипломатия – М., 1989 Бескоровайний С.Я. Види збройних конфліктів та їх правове регулювання // Юридична наука. Костенко Г.Ф. Типи, види воєнних конфліктів та їх класифікація // Науковий вісник Дипломатичної академії України. – 1999. – Вип. 2. – С. 48–57. 206 Мандрагеля В. Війни (збройні конфлікти) ХХІ ст.: зміна базових парадигм // Людина і політика. – 2002. – № 5. – С. 84-91; Шевченко О. Збройні конфлікти та шляхи їх врегулювання // Соціальна психологія. – 2005. – № 2. – С. 28–37. 207– 2014. – № 3. – С.116–126. 208 Особливості виконавчої влади в пострадянській	2 2	5 б	Протягом заняття

		країні: монографія / за заг. ред. О.О. Кордуна. – К., 2000. – 245 с.			
Тема 4. Новітні методи дипломатії та переговорів в умовах конфліктів: досвід конфліктів на території колишнього СРСР;	Лекція	1.Парахонський Б.О., Яворська Г.М. Онтологія війни та миру: безпека, стратегія, смисл: монографія. – К., 2019. – С.193. 2.Гуменюк Б. Дипломатія доби глобалізації: нові виклики та завдання /Гуменюк Б. // Зовнішні справи. – 2009. - №1. 3. Гуменюк Б. І., Щерба О. В. Сучасна дипломатична служба : [навч. посіб.]. Київ : Либідь, 2001. 255с. 4.Чмельова О. С., Чуйко Ю. В. Сучасна дипломатична служба України як гарант ефективних міжнародних відносин. Стратегії інноваційного розвитку економіки України: проблеми, перспективи, ефективність "Форвард–2016" : тр. 7-ї Міжнар. наук.-практ. Internet-конф. студ. та молодих вчених, 27 грудня 2016 р. / ред. П. Г. Перерва, Є. М. Строков, О. М. Гуцан. Харків : НТУ "ХПІ", 2016. С. 269-270.	2		Протягом заняття
Тема5. Особливості конфліктів у Кавказькому регіоні	Лекція Семинар	1. Якщо не зазначено інше, цифри подані за: Лавер О: Втрати населення СРСР, країн СНД та українського народу у війнах та етнічних конфліктах 1945-2005 рр. // Проблеми історії України: факти, судження, пошуки: Міжвідомчий збірник наукових праць. – 2007. – Вип. 16.– С. 455-463. 254 Примус до «миру»: 10 років тому Росія напала на Грузію і розв'язала першу війну ХХІ століття в Європі. – [Електронний ресурс]: https://tsn.ua/svit/primus-do-miru-10-rokiv-tomu-rosiya-napalana-gruziyu-i-rozv-yazala-pershu-viynu-xxi-stolittya-v-uevropi-1198176.html 255 «П'ятиденна війна» в Грузії: репетиція анексії Криму та війни на Донбасі. – [Електронний ресурс]: https://day.kyiv.ua/uk/article/podrob-yci/pyatyden-na-viyna-v-gruziyi-repetyciya-aneksiyikrymu-ta-viynyna-donbasi 2. Іщенко Н. Чому Грузії не вдалося: 10 років невдач грузинської моделі примирення із сепаратистами. 08.08.2018. – [Електронний ресурс]:	2 2	5 б	Протягом заняття

		https://www.eurointegration.com.ua/articles/2018/08/8/7085363/			
Тема 6. Специфіка конфліктів у Центральній Азії.	Лекція Семінар	1. Лященко Т.М. Трансформація політичних систем в країнах Центральної Азії: національний та регіональний аспекти. –ПіЕНД, 2011. –288 с. 2. Лященко Т.М. Ісламський фактор у побудові державності країн Центральної Азії: історико-політологічний аспект // Трибуна. –2009.–№9-10. –С.33-35. 3.Ткаченко І.В. Деякі аспекти міжнародної політики в Центральній Азії за умов глобалізації // Зб. наук. пр.	2 2	5 б	Протягом заняття
Тема 7. Придністровський конфлікт та проблеми його врегулювання. Ініціативи України	Лекція	1.Власюк О.С. Проблеми врегулювання «заморожених» конфліктів у контексті розбудови нової архітектури безпеки в Чорноморському регіоні // Науковий вісник Дипломатичної академії України. – 2007. – Вип.13. – С. 20-24 2.Перепелица Г. Н. Конфликт в Приднестровье: причины, прогноз развития и проблемы урегулирования / Г. Н. Перепелица - К., Стилос, 2001. – 360 с. 3.Пінцак В. І. Придністровський конфлікт як фактор ускладнення транскордонних відносин України / В.І. Пінцак // Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії: Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Вип. 12. Рівне: РДГУ. – 2008. – С. 207-209.	2		Протягом заняття
Тема 8. Окупація АР Крим та війна на Донбасі: реалії і перспективи .	Лекція	Донбас і Крим: ціна повернення / ред. кол.: В. П. Горбулін (гол. ред.). – К., 2015. – 474 с. 204 Донбас в етнополітичному вимірі. – К., 2014. – 584 с. Стратегія і тактика гібридних війн в контексті військової агресії Росії проти України. – [Електронний ресурс]: http://bintel.com.ua/uk/article/gibrid-war/ Перепелица Г. Идеология «русского мира» як загроза безпеці світу та Україні (миру, безпеці, демократії та процвітанню). – [Електронний ресурс]: http://r-studies.org/cms/index.php?action=news/view_details&news_id=81655&lang=ukr	2		Протягом заняття
7. Система оцінювання курсу					
Загальна система		Структура розподілу балів передбачає:			

оцінювання курсу	<p>1) відповіді на семінарських заняттях – 50 балів (не менше двох оцінок на семи семінарських заняттях);</p> <p>2) написання контрольної письмової роботи – 20 балів;</p> <p>3) виконання індивідуального науково-дослідного завдання – створення та представлення графічної презентації з визначеної проблеми політико-правового характеру відповідно до теми роботи – 30 балів (з них 20 балів – за проект, 10 балів – за представлення)</p> <p>Загальна кількість – 100 балів. Підсумковий контроль – залік проводиться згідно графіку навчального процесу на останньому семінарському занятті і виставляється за результатами виконання аспірантом передбачених навчальною програмою видів робіт.</p>
Вимоги до письмової роботи	<p>Виконання письмової роботи передбачає: 1) повторення аспірантами лекційного матеріалу та отриманих знань при підготовці та проведенні семінарських занять, самостійного опрацювання рекомендованої літератури з питань, що виносяться на модульний контроль; 2) написання письмової роботи передбачає виконання аспірантами в аудиторії індивідуального завдання, що вимагає: – виявлення розуміння сутності понять і термінів – 5 балів; – вміння структурувати основні принципи та методи наукового дослідження – 5 балів; – знання теоретичних засад, завдань, методів – 10 балів; Загальна кількість – 20 балів</p> <p>Письмові роботи: Очікується, що аспіранти виконують мінімум одне індивідуальне завдання.</p> <p>Практичні заняття проходять у формі дискусій з обраної лектором теми. Буде визначено доповідача, яким у письмовій формі буде підготовлено доповідь з аргументами на користь розв'язку, який було запропоновано лектором. За результатами доповіді проводиться загальна дискусія з можливими альтернативними точками зору.</p>
Семінарські заняття	<p>Відповідь студента на семінарському занятті оцінюється за п'ятибальною системою за визначеними програмою навчальної дисципліни критеріями. Усна відповідь може бути доповнена наочними посібниками, зокрема, візуалізованою презентацією (обсягом 10-15 слайдів), зміст та використання якої оцінюється окремо.</p>
Умови допуску до підсумкового контролю	<p>Аспірант допускається до підсумкового контролю за умови повного виконання всіх видів роботи, передбачених програмою навчальної дисципліни.</p>

8. Політика курсу

Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі аспіранти відвідають усі лекції і практичні заняття курсу. Аспіранти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку аспіранти зобов'язані дотримуватися усіх строків визначених для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених курсом. Викладач фіксує неявку аспіранта на практичне заняття, що вважається академічною заборгованістю, яку аспірант повинен відпрацювати в межах затвердженого графіка консультацій у викладача або у інший узгоджений з викладачем час.

Відпрацювання полягає у перевірці підготовки аспірантом тих завдань, які виносилися на практичне заняття, на якому аспірант був відсутній.

Політика виставлення балів. Враховуються бали набрані на практичних заняттях та за виконання індивідуальних завдань, бали одержані за контрольну роботу. При цьому обов'язково враховуються присутність на заняттях та активність аспіранта під час практичного заняття; недопустимість пропусків та запізень на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття в цілях не пов'язаних з навчанням; списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання і т. ін.

Критеріями оцінювання роботи аспіранта на практичних заняттях є аргументованість позиції; уміння лаконічно, переконливо та логічно висловити свою позицію; здатність до аргументованого аналізу позицій, висловлених іншими аспірантами; уміння підсумувати усі висловлені щодо певної проблеми аргументи і віднайти їхні позитивні та хибні сторони, що підлягають аналізу з погляду сучасних підходів.

Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.

Очікується, що кожен аспірант повинен самостійно готуватися до практичних занять та вирішувати індивідуальні завдання, обдумувати та викладати власну аргументацію своєї позиції. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших аспірантів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі аспіранта є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману; у разі нехарахування роботи аспірант в узгодженні з викладачем строки повинен повторно виконати письмову роботу та подати її викладачу для оцінювання.

9. Рекомендована література

Основна література:

1. Азійський напрям зовнішньої політики України: проблеми і перспективи. Аналітичні оцінки. – К.: НІСД, 2008. – 222 с.
2. Зовнішня політика України в умовах глобалізації. Анотована історична хроніка міжнародних відносин (1991-2003): Анотована історична хроніка міжнародних відносин / НАН України; Інститут історії України. – К.: Генеза, 2004. – 616с.
3. Лященко Т.М. Трансформація політичних систем в країнах Центральної Азії: національний та регіональний аспекти. – ІІЕНД, 2011. – 288 с.
4. Пивовар Е.И. Постсоветское пространство: альтернативы интеграции – СПб., 2008. – 350 с.
5. Країни Співдружності Незалежних Держав у сучасних міжнародних міжнародних відносинах: навчально-методичний комплекс / Плевалко І.Г. – Острого: Національний університет «Острозька академія», 2012. – 232 с.
6. Орлова Т.В. Сучасна політична історія країн світу – 2-е вид., доп. і переробл. /Т.В.Орлова. – К.; Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2017. – 944 с.
7. Політичні режими сучасності та перехід до демократії. Колективна монографія (С. Давимука, А. Колодій та ін.) – Львів: Національна Академія наук України, 1999. — 168 с.
8. Фесенко М.В. Трансформація сучасної системи міжнародних відносин: концептуальний і прогностичний вимір. – К. : Центр вільної преси, 2008. – 236 с.
9. Центральна Азія: геостратегічний аналіз та перспективні можливості для України: Монографія / Б.О. Парохонський, Ю.В. Павленко, А.З. Гончарук та ін.; / За ред. Б.О. Парохонського. – К. : НІСД, 2001. – 216 с.
10. Чекаленко, Л. Д. Ч-37 Зовнішня політика України (від давніх часів до наших днів): підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Л. Д. Чекаленко, С. Г. Федуняк; за заг. ред. Л.Д. Чекаленко. — К. : ДП «Вид. дім «Персонал», 2010. — 464 с.

Інтернет-джерела:

- . Інформаційні ресурси
- 1.<http://reuters.com>2.<http://uza.uz/ru/politiks>.30 декабля 2007
- <http://www.avesta.tj4.html:/ww.ca-oasis.info/news/?c=4&id=14980>

- <http://www.inosmi.ru/infographic/20100629/160947003>.
- <http://www.geo.kz..>
- <http://Offshore.SU>, 11.10.2006.
- <http://www.press-service.uz>.–23 декабря 2006 г.
- <http://www.uzngo.info/?p=394>
- <http://www.1news.az/world/20101002010931974.html>

Викладач _____